

Kjinitse ndajio

El río que fue limpiado

en el mazateco de
San Bartolomé Ayautla

'Ba ka'ndaxu kui nixtjinbiu,
ngatsi'i xuta xi tse'e naxinandabiu
bixu nde kitsijndini ndajio.

Segunda edición
(versión electrónica)

Publicado por el
Instituto Lingüístico de Verano, A.C.
Apartado postal 22067
14000 Tlalpan, D.F., México
Tel. 5573-2024
2010

Resumen

Dos jóvenes visitaron a su tío durante las vacaciones y descubrieron que el río estaba contaminado. Con la ayuda de su tío, motivaron a la gente a limpiarlo.

Autor: Anónimo

Asesores lingüísticos: Larry Williams M. y Cindy Williams

© 2010 por el Instituto Lingüístico de Verano, A.C.
Derechos reservados conforme a la ley.
Esta obra puede reproducirse para fines no lucrativos.

<http://www.sil.org/mexico/mazateca/ayautla/L260-RioLimpiado-vmy.htm>

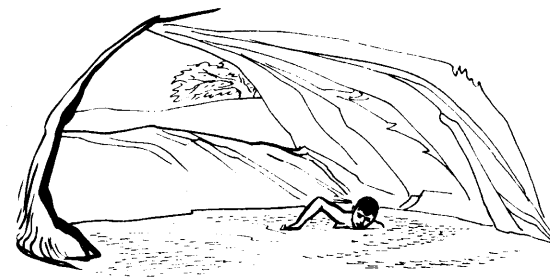
Primera edición	2008	.5C
Segunda edición	2010	(versión electrónica)

El río que fue limpiado
en el mazateco de San Bartolomé Ayautla (vmy)

'Ba nga kuayujun nde,
nkjinxu xuta kiji nga tikijña
ndajio. 'Ba tsjaxu tjinre ngojó
nistibiu nga kuán xi kitsa'en nga
kuatsje ndajio.

'Ba nistibiu yatexu.

Tséxu kitsiskako nando.

'Ba ja'axu nixtjin.

Ngatsi'ixu xuta kitsa'exa 'ba kitsitsjexu ndajio.

'Ba tukjia'axu sangutjun jexu kuangixun ngani.

'Ba kuanda chunxu ndajio.

'Ba kioxu nga kuajñu nde, tsjaxu tjinre ngatsi'i nga jexu nda kuachun ngani ndajio.

'Ba ngisaxu nda kuatsjeya xango.

Jnguxu ndiya jngu nga'nde jnguxu naxinanda tijña xi ne nda chun.

'Ba kui nga'ndebiu jnguxu nixtjin ja'e jó nisti xi kja'e naxinanda jendibani. Jexu 'etju scuela nistibiu.

'Ba kui nistibiu nexu matsjare fa'e ngantsjai naxinanda-biu nga tjindu tsinire ko fonts'e.

'Ba kui nistibiu tsjaxu tjinre nga ja'e nga'ndebiu nga sa'baxu tsinire ko fonts'e fikoxu nga tikijña jngu ndaje.

'Ba kuixu kjuañu nistibiu ne matsjanire fa'e kui naxinandabiu.

Tunga nistibiu jexu nda'eni nga ja'e kui naxinandabiu nga scuela = xu setsuma.

'Ba ngatsi'i xutabiu kitsuxu nga kjua'eko tikima, pala, kicha ngayeje xi tu kuachjen kio.

'Ba ja'axu nixtjin.

Ngojó nistibiu 'ba ko tsinire tsjaxu tjinre nga jexu kuatsje ngani ndajio.

'Ba kioxu nga je kuanyujun nde, ngatsi'ixu xuta tajñuxu ja'e.

Ja'etsitsje ndajio.

'Ba ngojó nistibiu 'baxu nde kitsa'en ngayeje.

'Ba tukjia'axu sangutjun
kikun xuta xi tse'e ni'yabiu xi tu
ndajio ti'bestejin xtjere.

Kuakjainxure jo kitsu ngatsi'i
naxinando.

'Ba nistibiu kuakjainxure
ngayeje.

'Ba ngatsi'ixu xuta jendiba
ngani nga titjun 'eku yojore.

'Ba kioxu kiskjoyanire
ngatsi'i nde jó tsa'en sitsjeni
ndajio.

'Ba kioxu nga ja'e nde, nexu
kuatsjare tsinire, nyukjuanre ko
fontse xi tjindu kui naxinandabiu
nga je ja'e ngani ngojó nistibiu.

'Ba sangutjun nde, nistibiu ko
tsinire kik'etsumakoxu 'ba nistibiu
tu 'ba = xu kuánre nga tsabe nga
jexu ne 'ñu ts'antjaiya naxinanabiu.

'Ba tsinire kikakuxure nga
jngu nga'nde nga jngu ni'ya
tikijña nga manda tsajmi.
'Ba kui ni'yabiu kioxu tsa'exa xuta.

'Ba jexu mejen kuangixun
'ba nistibiu ko tsinire jendibaxu
ndaba.

'Ba kioxu nga kuajñu nde,
jexu ne tsé kiskjonijmi 'ba jngu
nistibiu kitsuxu nga nexu kuatsja-
re tsa kuaje nga tikijña ndajio.

'Ba nisti fonts'e kuakjain-
xure.

'Ba ngatsi'i kikjayufexu
sangutjun.

'Ba nistibiu xi xín jendibani
nde, nexu tsja tjinre nga kikjayufe
nga nga kuanyujun kuikate = xu.
'Ba = xiuxu tsakjayufe.

Kitsikjint'exu xuta xi tu tjindu
kui naxinandabiu 'ba ye'exure
nijmi nga 'ba chun ndajio. 'Ba
kitsuxure nde nga tjinnere 'ba
kuetsure chinga xi tse'e ni'ya nga
inyatsa'exa xuta.

'Ba ngatsi'i xutabiu nde
kuañajanxu. 'Ba kitsuxure tsinire
nistibiu. 'Ba ngatsi'i xuta xi
kuañajan kuakjainxure xi kitsure
tsinire nistibiu.

'Ba ngojó nistibiu mangat-sangaxu kiji ndaba tsinire 'ba ye'exure nijmi nga 'ba chun ndaje-biu.

'Ba tsinire nistibiu kitsuxu nga nanda jndibiu ni'ya nga inyatsa'exa xuta tjindibanire 'ba nga bi nda tjin nga tu kio inyakanikja'ajin tsajmi xi bi nde machjenire tsuxu tsinire nistibiu.

'Ba kui chingabiu nde tjenkoxu nistibiu.

'Ba nga kuanyujun nde, tajñuxu tsisetjen nga ngatsi'ixu xuta xi tjindu naxinandabiu nexu tajñu bisetjen.

'Ba kioxu kui nistibiu 'baxu nde tajñu tsisetjen ngayeje. 'Ba kitsuxure fonts'e ngatafi nga tikijña ndajio. 'Ba tunga fonts'e bixu kuakjainre.

'Ba kui nistibiu kitsuxure xinkjin nga tu kui tojoxu kuaje.

'Ba kioxu nga je nda
kuatsejen nde, ngojó nistibiu
kijixu nga tikijña ndajio. 'Ba tsexu
chi kiji.

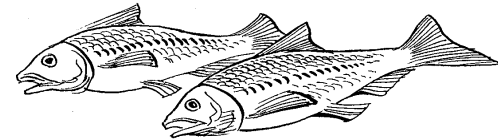
'Ba tukjia'axu sangutjun
echu. Jexu ya'a tsitin xi k'uetjen-
jin nando 'ba koxu tjiuchindusiji.

'Ba kioxu nga tsabe ndajio
nde, tu 'ba = xu kuánre. 'Ba
kitsuxure xinkjin nga ne ch'o tjin
ndajio 'ba subá nanda jndi = xu xi
tjin ngayeje. Kioxu tjindujin nga-
yeje xtje.

'Ba tu 'ba = xu kuánre.

'Ba tsabexu ngayeje nga ne
nkjin tjiuti je jesun.

'Ba kuixu kjuañu nga bi nda
tjin nandabiu. 'Ba kioxu ngojó
nistibiu nde kitsuxure xinkjin:

—¿A kui = kjuañu nga 'bi
chun bi jendibani chubants'ia? Bi
kuakjainre nga jendiba —tsuxure
xinkjin.